

OS VO

SINGER LAREN JAARVERSLAG

Stichting Singer Memorial Foundation is een particuliere stichting, opgericht in 1954 op initiatief van mevrouw Anna Singer-Brugh, de weduwe van de Amerikaanse schilder William Henry Singer Jr. De stichting beheert de nalatenschap van het echtpaar Singer, bestaande uit een collectie kunstwerken, een museum, een theater en hun voormalige woonhuis met tuin, Villa De Wilde Zwanen. De stichting is gevestigd te Laren NH. Singer Laren ontvangt gemeentelijke en – incidenteel – provinciale subsidie. Singer Museum en Theater en de verhuur van de accommodatie zijn de centrale activiteiten van de stichting.

Singer Museum concentreert zich in zijn verzamel- en presentatiebeleid op beeldende kunst uit de periode 1880-1950. Rond en in het theater organiseert Singer een cultureel programma, dat de regio een ruim en gevarieerd scala aan podiumkunsten biedt. De binnen- en buitenaccommodatie wordt verhuurd aan derden, zowel bedrijven als particulieren.

Alle activiteiten in Singer Laren in 2007 trokken ca. 114.400 bezoekers. In dit jaaroverzicht, dat verslag doet van de activiteiten in 2007, is ook de verkorte staat van baten en lasten opgenomen.

4	Voorwoord
6	Singer Laren Museum
10	Singer Laren Theater en Laren Jazz
14	Publieksactiviteiten en Educatie
15	Publiciteit en Marketing
16	Singer Laren en de regio
17	Singer Supporters
19	Verhuur en Accommodatie
20	Bedrijfsvoering
24	Bijlagen

Voorwoord

Na ons 50-jarig jubileum beloofde 2007 Singer Laren een wat rustiger jaar te brengen. Voor wat betreft het bezoek aan het museum en theater is dat waar, dat lag lager dan in 2006, de bezoekersaantallen van de verhuurevenementen en Laren Jazz waren gelukkig wat hoger en dat beperkte de totale daling. Het totaal aantal bezoekers was in 2007 met 114.370 zo'n 14% lager dan in 2006 toen de bijzondere jubileum evenementen flinke aantallen extra bezoekers trokken.

De schokkende beeldenroof in de nacht van 16 op 17 januari trok niet alleen diepe sporen in het gazon van de Singertuin, maar verwondde Singer Laren aan haar meest vitale plek, de collectie. Het terugvinden van *De Denker* van Auguste Rodin op 19 januari vervulde ons eerst met blijdschap, maar na het zien van de wel heel zware schade sloeg die blijdschap om in verdriet. Een commissie van deskundigen adviseerde de Commissie van Beheer *De Denker* zorgvuldig museaal te restaureren. De vele reacties en gulle gaven aan het speciaal opengestelde Fonds Restauratie Beeldentuin Singer Laren waren hartverwarmend en hielpen Singer Laren de moeilijke tijd door te komen. Naar verwachting zal binnen afzienbare tijd de verzekeringskwestie definitief kunnen worden afgewikkeld en kan een aanvang met de restauratie worden gemaakt. De overige zes gestolen kunstwerken zijn definitief verloren en omdat ook die onvervangbaar zijn, zal een heel nieuw inrichtingsplan voor de beeldentuin moeten worden gemaakt.

Kort na de beeldenroof werd Singer Laren blij verrast met de aanwijzing als beneficiënt van de BankGiro Loterij. Singer Laren ontving van de BankGiro Loterij, uit de opbrengst van de loterij in 2006, € 200.000,- die mogen worden aangewend voor de aankoop van kunstwerken en voor restauraties en presentaties van werken uit de eigen collectie. Dit jaar konden we daarmee *Vereeniging St. Lucas* van Jan Sluijters aankopen en restaureren. Bij de tentoonstellingen in het kader van het zogenaamde Singer Soloprogramma werden bijdragen uit de BankGiro Loterij-gelden aangewend voor de inrichting van *Martin Borgord* en *Breitner & Israels*.

Het zo onverwachte overlijden van Commissie van Beheer-lid Jan Posch op 18 mei 2007 bracht de reeds voorziene personele wijzigingen in de Commissie van Beheer in een stroomversnelling. De heren Kalff en Posch zouden in de loop van 2007 terugtreden wegens het bereiken van de leeftijdsgrens voor functionarissen bij Singer Laren. De heer Broers, lid van de Commissie van Beheer als voorzitter van de Stichting Vrienden van het Singer Museum, verhuisde naar het buitenland en de heer Van der Schoot, vicevoorzitter, gaf aan dat zijn termijn naar zijn mening en ook volgens de Cultural Governance code, verstreek. Na een periode van verwerking van het verlies van de humorvolle en flamboyante Jan Posch, werd de in de loop van het jaar geplande bestuurswisseling geconcentreerd op één wijzigingsmoment. Op 1 juli volgde Dolf van den Brink de onvervangbare Jan Kalff op als voorzitter, Lizzy Cantrijn volgde Peter Broers op

als voorzitter van de Stichting Vrienden van het Singer Museum, Edwin de Vries trad aan als opvolger van Jan Posch en werd voorzitter van de theaterprogrammacommissie en Ivo Manders volgde Willem van der Schoot op. Singer Laren is de scheidende leden van de Commissie van Beheer bijzonder veel dank verschuldigd.

Na de aanpassing van het klimaat in de tuinzalen van het museum in 2006 is daar nu permanente aandacht voor de eigen collectie. De museale wisselentoonstellingen en de permanente expositie van eigen werken trokken in totaal 63.017 bezoekers. De best bezochte tentoonstelling was *Schilders van de Ziel, Symbolisme in Frankrijk*.

De Stichting Vrienden van het Singer Museum stelde ons ook dit jaar financieel in staat wetenschappelijk onderzoek te doen. Ook droeg zij aan de aankoop van Jan Sluijters' *Studie Bal Tabarin*. Met de inzet van vele vrijwilligers in o.a. de museumwinkel wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan doelmatigheid, gastvrijheid en publieksvriendelijkheid van het museum. De door de Stichting Vrienden geadopteerde Singerprijs weer in oude luister hersteld. De Commissie van Beheer is hen voor alle bijdragen en inspanningen zeer dankbaar.

Het theater trok totaal 34.758 bezoekers, een lichte daling ten opzichte van 2006. De gemiddelde zaalbezetting behoort toch ook dit jaar tot de hoogste in het land. Uit analyse van de kaartverkoop blijkt dat met name de leden van Singer Laren de theateractiviteiten bijzonder weten te waarderen. Het jazzfestival, sinds 2003 weer terug in Singer en Laren, beleefde zijn eerste lustrum. Laren Jazz, een initiatief van de Lions Club Crailo, de Rotary Club Laren-Blaricum en Singer Laren, wordt ook in 2008 in Singer Laren georganiseerd.

De subsidierelatie met de gemeente Laren, de enige overheidssubsidie die wij ontvangen, is met een meerjarencontract voor de toekomst verze-

kerd. Onderdeel van de overeenkomst is een aantal specifiek genoemde prestaties van Singer voor de Larense gemeenschap. In mei werd verslag gedaan aan de leden van de Gemeenteraad en het College. De welkome subsidie van Laren vormt een bescheiden percentage van het totaal van de benodigde inkomsten. Singer Laren is, mede daarom, een ondernemende culturele instelling, die veel aandacht geeft aan de commerciële aspecten van de exploitatie. Samen met het succesvol werven van particuliere en zakelijke bijdragen zal dit moeten leiden tot een sterkere financiële basis voor de nabije toekomst. Al een aantal jaren slagen wij er niet in de inkomsten op een zodanig peil te brengen dat exploitatieverliezen voorkomen worden. Dat baart ons zorgen maar is tevens een belangrijke drijfveer voor het bestuur daaraan te blijven werken.

Met succes werd en wordt een beroep gedaan op de vele particulieren met het hart op de goede plaats voor Singer Laren. De Singer Fellows en de Stichting De Vijftig Zakenvrienden van William Singer hebben zich een welkome ondersteuner van Singer Laren getoond. De relatie met voor Singer Laren onmisbare sponsors, hoofdsponsors, fondsen en subsidiënten eiste veel aandacht. Hun bijdrage blijft een onmisbare steun waarvoor we heel dankbaar zijn.

Evenzeer gaat onze dank uit naar al onze medewerkers, vrijwilligers, adviseurs, commissieleden en bestuursleden voor de inspanning en tijd die zij Singer Laren zo ruimhartig ter beschikking stellen. De brede waardering bij een groot en enthousiast publiek is mede daaraan te danken. Singer lééft! Ook in 2008 organiseren wij weer boeiende tentoonstellingen, theateravonden en andere (culturele) bijeenkomsten waar Singer inmiddels zo bekend door is. Wij hopen u vaak in Singer Laren te mogen begroeten.

Laren, mei 2008
Commissie van Beheer,
Prof. Dr R.G.C. van den Brink, voorzitter

Singer Laren Museum

Collectie

Behoud en beheer In de periode 2001–2006 is een belangrijk deel van de collectie schilderijen (inclusief lijsten) gerestaureerd en werden ook nieuwe lijsten aangeschaft, gebaseerd op het in 2001 vastgestelde restauratieplan. In 2007 is een vervolgplan opgesteld voor met name schilderijen die nog niet aan bod waren gekomen, en andere onderdelen van de collectie zoals onder meer beeldhouwwerken. Dit plan voorziet in uitvoering in fasen gedurende de komende jaren. Voor de Singer Solo van Martin Borgord (zie ook onder tentoonstellingen) werd zijn werk met voorrang behandeld. Een aantal schilderijen van William Singer die deel zullen uitmaken van zijn overzichtsexpositie in 2008, is eveneens gerestaureerd of van een nieuwe lijst voorzien. Beelden die in de permanente opstelling van de eigen collectie zijn geplaatst, werden gerestaureerd. De Stichting Vrienden van het Singer Museum verschafte hiervoor de middelen. Aan een geheel nieuw collectieplan waarin niet alleen behoud en beheer maar ook het verzamelbeleid aan de orde komt, wordt momenteel nog gewerkt. De voor de verzekering noodzakelijke hertaxatie van een aantal deelcollecties werd dit jaar afgerond. De inrichting van het nieuwe ondergrondse depot dat in 2006 werd gebouwd en toen ook al grotendeels ingericht, werd afgerond met onder meer het plaatsen van kasten voor de collectie werken op papier en een terminal voor het werken in de collectiedatabase. Medewerkers van de technische dienst verrichten diverse werkzaamheden in de depots in samenwerking met de conservator.

Inventarisatie en fotografische documentatie Onder leiding van de conservator is door drie vrijwilligsters ver-

der gewerkt aan de herinventarisatie van de werken op papier. De gegevens zijn inmiddels grotendeels ingevoerd in Adlib. Naar verwachting wordt dit in de eerste helft van 2008 afgerond.

Een begin is gemaakt met een documentair archief gereleerd aan de afzonderlijke kunstwerken in de gehele Singer Laren collectie.

De verzameling is nu in zijn totaliteit professioneel gefotografeerd. Deze fotografie is reeds voor een groot deel gekoppeld aan de collectiedatabase.

Bibliotheek De bibliotheek is een handbibliotheek ten behoeve van de eigen medewerkers. Twee vrijwilligsters werken aan de reorganisatie en voegen de gegevens in de collectiedatabase. Meer dan de helft van de bibliotheek is inmiddels afgewerkt.

Onderzoek Tijdelijk medewerkster Helen Schretlen bestudeerde het oeuvre van William Singer waarover in het najaar van 2008 een publicatie zal verschijnen, gelijktijdig met de tentoonstelling. Het onderzoek is een vervolg op datgene naar de geschiedenis van het verzamelaarschap William en Anna Singer en hun collectie door dezelfde medewerkster, gepubliceerd in 2006. Nieuw licht wordt geworpen op Singers oeuvre en daarmee op de werken van hem in de collectie van Singer Laren. De Stichting Vrienden en de Mondriaan Stichting hebben het onderzoek gefinancierd.

Een vrijwilligster werkte verder aan herinventarisatie en onderzoek van de collectie beeldhouwkunst ten behoeve van de te zijner tijd uit te geven bestandscatalogus.

Beeldentuin In januari 2007 werd Singer beroofd van zeven beelden uit de tuin. De dieven ontvreemden *De Denker* van Auguste Rodin en bronzen van enige

andere kunstenaars. *De Denker* werd kort daarna zwaar beschadigd teruggevonden. De andere beelden kwamen helaas niet terug.

Een speciaal benoemde adviescommissie bracht in een uitvoerige nota het advies uit om *De Denker* te laten restaureren, met name vanwege de symboolwaarde als icoon van de Singer Collectie en als verwijzing naar de verzamelgeschiedenis van het echtpaar Singer. De Commissie van Beheer heeft in 2008 besloten het advies te volgen. Een zorgvuldige restauratie kan echter niet voorkomen dat deze *Denker* als authentiek kunstwerk van Rodin verloren is gegaan.

Na de roof kreeg Singer vele steunbetuigingen, onder meer van Museum Beelden aan Zee te Scheveningen dat tijdelijke bruiklenen voor de tuin aanbood. Gekozen werd voor figuratieve beelden in aansluiting op de collectie van Singer Laren. Beelden van o.a. Karel Appel en Horst Antes maken deel uit van de opstelling. Op 20 juni werd de tuin feestelijk heropend. Het museum werkt aan een plan voor definitieve herinrichting van de tuin. De uitvoering daarvan zal nog geruime tijd vergen. Voor de tijdelijke en definitieve herinrichting heeft Singer het fonds Restauratie Beeldentuin Singer Laren opgericht waarvoor vele giften binnenkwamen.

Aanwinsten Naar aanleiding van de tentoonstelling *Loving Art. De William & Anna Singer Collectie* ontving het museum een viertal tekeningen van William Singer ten geschenke van de Amerikaanse kunsthandelaar de heer J. Szymanski. De schetsen zijn gemaakt in Laren en Blaricum.

Door schenkingen van de familie van de kunstenaar is in het museum een grote collectie werken van Ferdinand Hart Nibbrig aanwezig. Daaraan werd een schimmenspel toegevoegd dat Hart Nibbrig voor zijn kinderen maakte,

een schenking van prof. dr C.L. Hart Nibbrig.

Joseph Raphael was een van de Amerikaanse schilders die aangetrokken werd door het schildersdorp Laren. Vanaf 1904 woonde hij er een aantal jaren. Uit de nalatenschap van de geportreerde ontving Singer *Portret van Maria van den Steenhoven* dat Raphael omstreeks 1914 schilderde.

De heer G. van der Pol deed een schenking van twee tekeningen van Herman Heijenbrock, *Portret van Otto van Rees* en *Portret van Adya van Rees-Dutilh*. Heijenbrock die lang in Blaricum woonde en vooral bekend werd door zijn pastels van interieurs van fabrieken en werkplaatsen met arbeiders, gaf de jonge Otto van Rees in 1903 de eerste schilderlessen. Heijenbrock tekende in 1904 Otto's vrouw en kunstenaar Adya. Het portret van Otto moet ook uit die tijd stammen.

Ook konden enige belangrijke aankopen worden gedaan. Van Jan Sluijters bezit Singer een aantal werken, naast meerdere bruiklenen uit particulier bezit. Vroeg werk ontbrak nog. Uit particulier bezit konden de olieverven *Studie Bal Tabarin* en *Vereeniging Sint Lucas* worden aangekocht. Het eerste werk schilderde Sluijters in Parijs in 1906 – hij dateerde het 1907 – tijdens de studiereis die hij maakte in het kader van de Prix de Rome. Het Sint Lucas doek zal ontstaan zijn in de periode dat hij in Laren verbleef, omstreeks 1911. *Studie Bal Tabarin* werd verworven met steun van de Stichting Vrienden van het Singer Museum, Vereniging Rembrandt, Mondriaan Stichting, K.F. Heinfonds en Elise Mathilde Fonds. De aankoop van *Vereeniging Sint Lucas* was mogelijk door het bedrag dat Singer van de BankGiro Loterij ontving.

Door de Stichting Vrienden werden in het kader van de toekenning van de Singer Prijs 2007 aan Gerald Van Der Kaap diens foto's *Fang & Limei (Stairs)* en *Fang (Beach)*, gemaakt tijdens zijn reis naar China in 2002, aangekocht. Enkele permanente bruiklenen gingen na vele jaren terug

naar de eigenaars, maar er kwamen ook weer belangrijke werken voor terug (zie bijlage).

Presentatie vaste collectie en Singer Solo *Modernisme uit de Singer Laren Collectie* dat al in het vorig jaarverslag werd besproken, maakte in juni plaats voor een nieuwe opstelling van *Meet the Singers* met aandacht voor het verzamelaarsechtpaar William en Anna Singer, het kunstenaarsdorp Laren, het impressionisme in Nederland en het modernisme. Zoveel mogelijk zijn andere werken gekozen dan in de opstelling van enige jaren geleden, om opnieuw het verhaal van de verzameling van Singer Laren te vertellen. De originele Tiffany-lamp kreeg een prominente plaats in de opstelling. In het najaar werden belangrijke langdurige bruiklenen toegevoegd. Het Van Gogh Museum (Vincent van Gogh Stichting) stelde Vincent van Gogh, *De heuvel van Montmartre met steengroeve* beschikbaar en het Rijksmuseum Anton Mauve, *Torenlaan te Laren*, beide uit 1886. De nieuwe aankopen van Jan Sluijters waren vanaf november te zien. In de presentatie is een computerscherm opgenomen waarop de bezoeker uit een digitaal depot van 100 topstukken uit de collectie, zijn eigen tentoonstelling kan samenstellen. In de reeks van *Singer Solo* – thema of kunstenaar uit de eigen collectie in de Dooijewaardzaal – was nog tot en met 11 maart *Ferdinand Hart Nibbrig* te zien. Op 17 maart opende *Martin Borgord*. Deze Amerikaans-Noorse kunstenaar en vriend van de Singers kwam met hen in 1902 naar Laren waar hij een aantal jaren bleef. Tot zijn werk behoren o.a. portretten van Larense personen en beelden die enige verwantschap met Rodin vertonen. Het Singerbezit werd met enkele bruiklenen aangevuld. Voor de volgende *Singer Solo*, te zien vanaf 13 oktober, werd gekozen voor George Breitner en Isaac Israëls, waarvan Singer belangrijke stukken in bezit of in bruikleen heeft. Een aantal daarvan was lange tijd niet getoond.

Tentoonstellingen

Loving Art. De William & Anna Singer Collectie

De tentoonstelling liep tot en met 7 januari en werd reeds uitvoerig besproken in het vorig jaarverslag.

Marius Bauer 1867-1932 Van 19 januari tot en met 29 april werd een overzichtstentoonstelling met meer dan 125 werken van de bekende Nederlandse oriëntalist gehouden. Voor het project werd samengewerkt met de Bauer Documentatie Stichting. Bauer bezocht vanaf het einde van de 19e eeuw vele oosterse landen waaronder Turkije, Egypte, Marokko, Palestina, India en Indonesië. De oude steden met de drukke straten, de kleurrijke bevolking en het onbekende landschap waren een onuitputtelijke bron voor zijn schilderijen, aquarellen en etsen. Behalve bekende stukken uit openbare collecties werd veel minder bekend of onbekend werk getoond dat tijdens het recente oeuvreproject van de Bauer Documentatie Stichting werd herontdekt. De tentoonstelling was thematisch ingedeeld naar de verschillende gebieden en had extra kleur door toegevoegde exotische elementen als onder meer sari's bij India en waterpijpen in de zaal van de etsen. De vormgeving van inrichting en drukwerk was van Studio Roozen. De opening vond plaats op de stormachtige avond van 18 januari. Belly dancer en illusioniste Yonina verleende die avond een extra oosters accent. Columnist Afshin Ellian ontving het eerste exemplaar van de Bauer monografie, geschreven door André Kraayenga, en opende de expositie. De tentoonstelling sloot op 29 april met ruim 17.000 bezoekers.

Altijd Prijs! Kermis & Kunst Voor de zomer was gekozen voor een kleurrijke familietentoonstelling, die van 9 mei tot en met 2 september liep. In drie zalen waren kermisvoorstellingen te zien, geschilderd door Nederlandse en Vlaamse kunstenaars uit de tweede helft van de 19e eeuw tot omstreeks 1950 en enkele hedendaagse schilders. Onder hen waren Isaac Israëls, Charley Toorop, Pyke Koch, Edgard Tytgat, Gustave De Smet en de moderne Gerrit Sol. In de inrichting – Studio Roozen ontwierp inrichting en drukwerk van alle zomertentoonstellingen – waren doe-dingen voor kinderen opgenomen en fragmenten van kermisgedichten. Deze waren ontleend aan de gelijktijdig verschenen bundel *Nu weer de kermis gloeit met duizend lichten. Kermis in de poëzie*, samengesteld door Bert Bevers. Tot einde juli konden bezoekers zich in de tuin vermaken met de ludieke schommels van kunstenaar Chiel Kuijl. Deze maakten daarna plaats voor de nostalgische kermis, van 7 tot en met 12 augustus, vermaak voor veel kinderen met

ouders of grootouders. Samengewerkt werd met Historisch Centrum het Markiezenhof te Bergen op Zoom, Stichting Kermis-Cultuur, Eindhoven en Nederlands Centrum voor Volkscultuur te Utrecht. Singer ontving gedurende deze zomerperiode 17.173 bezoekers.

Singer Prijs 2007: Gerald Van Der Kaap De tweejaarlijkse Singer Prijs werd toegekend aan kunstenaar Gerald Van Der Kaap (1959). De prijs bestaat uit een tentoonstelling met publicatie en een aankoop voor de collectie van het museum. De prijsuitreiking, tevens officiële opening van de expositie, vond plaats op 11 mei. Van Der Kaap experimenteert met de technische, beeldende en communicatieve mogelijkheden van de nieuwe media. Hij koppelt fotografie aan film, video, audio, mobiele telefoon en internet. Voor de tentoonstelling koos hij uit zijn recente fotografie en videoproducties en noemde dit zelf 'Amsterdam, China en de rest', te zien tot en met 15 juli. In samenwerking met de Stichting Vrienden van het Singer Museum, die de prijs mogelijk maken, gaf Singer een speciale publicatie uit.

Verkooptentoonstelling Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren-Blaricum De leden van de vereniging exposeerden van 21 juli tot en met 2 september nieuw werk in uiteenlopende technieken, schilderijen, werk op papier en ruimtelijke objecten. Speciaal in het kader van het onderwerp kermis maakten zij verrassende kijkkasten waarin hun persoonlijke visie of (jeugd)herinnering tot uiting kwam.

Schilders van de Ziel. Symbolisme in Frankrijk Meer dan 150 schilderijen, werken op papier en sculptuur uit de collectie van de Franse verzamelaar Lucile Audouy boden van 2 oktober 2007 tot en met 27 januari 2008 een overzicht van het Franse idealistische symbolisme uit de periode 1890-1914. Hiertoe behoren kunstenaars als Gustave Moreau, Odilon Redon, Camille Claudel, Maurice Denis en Carlos Schwabe. Naast bekende namen waren ook veel, zeker voor het Nederlandse publiek, onbekende kunstenaars vertegenwoordigd. Het was de eerste grote symbolistische tentoonstelling in Nederland sinds 1975. Zaal- en labelteksten gaven uitgebreide informatie over de thema's van de kunstwerken, ontleend aan dromen, visioenen, mythen, religie of het spirituele.

Berry Slok was de vormgever van de tentoonstelling. Ook was een in samenwerking met de AVRO gemaakt filmportret over Lucile Audouy te zien, waarin ze geïnterviewd werd door Philip Freriks. Een vraaggesprek van Freriks met de verzamelaarster was ook een belangrijk onderdeel van het openingsprogramma op 30 september. De tentoonstelling trok tot en met eind januari 2008 bijna 36.000 bezoekers. Sponsors waren ABN AMRO, LARES Makelaardij en Prins Bernhard Cultuurfonds.

Art Flora – Art Fauna. Hoogtepunten van Nederlandse Art Nouveau/Art Deco uit de collectie Schiller-David In de tuinzal waren van 11 december 2007 tot en met 13 januari 2008 topstukken te zien uit de collectie Nederlandse kunst rond 1900 van de Amerikaanse verzamelaars Justin Schiller en Dennis David. Met als thema dierlijke en florale motieven werden keramiek en sculpturen geëxposeerd van o.a. Joseph Mendes da Costa en Theodoor Colenbrander en eierschaalporselein van Rozenburg. Er verscheen een boekje over Mendes da Costa. De tentoonstelling werd georganiseerd in samenwerking met Sotheby's, Amsterdam.

Singer Laren Theater en Laren Jazz

Singer Theater

Het theaterjaar 2007 wordt onderverdeeld in de periode januari tot juni en de periode september tot en met december 2007. De programmacommissie selecteert, rekening houdend met de capaciteit van het theater, een zo breed en afwisselend mogelijk theaterprogramma. Enerzijds voldoet het Singer Theater aan alle moderne eisen, anderzijds is het aantal stoelen te beperkt om zeer grote en kostbare theaterproducties te programmeren. Uit het enorme aanbod is gekozen voor prachtige toneelvoorstellingen die zich in het Singer Theater altijd mogen verheugen in een grote belangstelling. Landelijk gezien zijn de bezoercijfers van toneelvoorstellingen boven het gemiddelde.

In 2007 heeft er een publieksonderzoek plaatsgevonden onder bezoekers van Singer Theater. Doel was een meer accuraat beeld te krijgen van de bezoekers en hoe deze groep te bereiken. Opvallende resultaten zijn dat Singer Theater niet enkel de regio bedient maar zijn bezoekers ook van daarbuiten komen. De verhouding tussen bezoekers met een Singer Supporter-achtergrond en overige bezoekers is gelijk. Zij hebben gemeen dat ze Singer Theater meerdere keren per jaar bezoeken.

Over het algemeen is de bekendheid met Singer Theater en haar programmering te danken aan mond-tot-mond reclame, naast de verspreiding van het programma via het programmaboekje en de Singer Agenda. De algemene tendens dat theaterbezoekers zich niets aantrekken van modeverschijnselen is ook bij Singer Theater zichtbaar; het publiek kiest in grote mate voor kwaliteitsproducties. Over de kwaliteit van de programmering van Singer Theater is men over het algemeen tevreden, evenals over de variatie in programmering.

De programmering om een wat jonger publiek te gene-

ren begint duidelijk zijn vruchten af te werpen. De voorstellingen van de bekende en jongere cabaretiers trekken steeds meer bezoekers. De programmacommissie blijft er naar streven het jonge wat minder bekende talent een kans te geven.

Belangrijke toneelproducties met grote namen waren in de eerste helft van 2007: *Sexual Perversity* met de jonge cast Cas Jansen, Birgit Schuurman en Jelka van Houten, *Oud Vuil* met Jules Croiset, Nelly Frijda en Ingeborg Elzevier, *Nacht Moeder* met Linda van Dyck en Isa Hoes, *De Stille Kracht* met Tom Jansen, Johanna Ter Steege en Victor Reinier, *Kentering van een Huwelijk* met Wil van Kralingen en Huub Stapel, *Jan Rap en z'n maat* met o.a. Sjoerd Pleijsier, *Virginia Woolf* met Olga Zuiderhoek en Porgy Franssen, *Dood in Venetië* met Henk van Ulsen en *Anna Karenina* van Theatergroep De Kern.

De tweede helft van 2007 startte met *Ik ben Weg* met Mark Rietman en Peter Blok. *Arsenicum en Oude Kant* werd gespeeld door o.a. Hetty Heyting, Edda Barends en Marnix Kappers, de beste afgestudeerden van de drie grote toneelscholen brachten onder regie van Hans Croiset *De Drie Zusters* van Anton Tsjechov en een schitterende *Una Giornata Particolare* werd gespeeld door Linda van Dyck en Tom Jansen. Het Nationale Toneel sloot 2007 af met *Les Liaisons Dangereuses* met in de hoofdrollen Ariane Schlüter en Gijs Scholten van Aschat.

De cabaretsector werd in het theater vertegenwoordigd door: Erik van Muiswinkel en Diederik van Vleuten, Howard Komproe, Van Houts en De Ket, Claudia de Breij, Sanne Wallis de Vries, Adje & Theo, en Micha Wertheim. Zowel Marc Marie Huijbregts als Plien & Bianca zorgden in de tweede helft van 2007 voor een uitverkochte theaterzaal.

Pater Moeskroen beet met hun 20-jarig jubileumprogramma in het nieuwe jaar het spits af in de sector

lichte muziek. Verder waren onder meer te zien: Willeke Alberti, Kasper van Kooten en Band, Danny Malando & het Malando Orkest, Jan Vayne & The Gipsy Boys en Slagerij van Kampen. Wibi Soerjadi opende het seizoen 2007-2008 gevolgd door Carel Kraayenhof, The Dutch Eagles, Frank Cools, Wende Sniijders en tot slot op Tweede Kerstdag *An American Christmas Songbook*.

Theatershows en musicals in 2007 waren *Die Goeie Oude Radio*, Jenny Arean, Wende Sniijders en Raoul Heertje in *Het Verschil*, Het Groot Niet Te Vermijden, en in december twee shows van Ivo Niehe.

Afwisselende familievoorstellingen voor jong en oud waren onder meer de musical *Honk!* over het lelijke jonge eendje, *Een trompet voor een olifant*, *Pluk van de Petteflet*, *Heksen* van Roald Dahl, *De kleine Prins*, *Ali Baba met Hakim*, *Nijntje op vakantie*, *Oebele* en de meidengroep Djumbo.

Lezingen werden gegeven door Karin Haanappel, Julie Hengeveld, Anna van Stuivenberg, Helen Schretlen en Maarten Zweers.

De excursies spitsten zich vooral toe op het Muziektheater in Amsterdam. Bezocht werden de balletten *La Bayadère* en *Romeo & Julia*. De operavoorstellingen waren *Madama Butterfly* en *Lucia di Lammermoor*. De tentoonstelling *Rubens en Brueghel* in het Mauritshuis in Den Haag werd in januari bezocht.

In totaal trok het cultureel programma dit jaar 34.758 bezoekers, daarbij inbegrepen de door de Stichting Vrienden van het Singer Museum georganiseerde lezingen, Laren Jazz 2007, schoolmusicals, uitvoeringen van balletacademies en voorstellingen van toneelgezelschap de Papegaaï.

Een woord van dank aan de gastvrouwen van het theater is zeker op zijn plaats. Zij verzorgen, vrijwillig, altijd weer uitstekend de begeleiding van de theaterbezoekers.

Laren Jazz 2007

Dankzij het groeiende succes en de stijgende waardering voor het in 2003 opnieuw opgestarte Larense jazzfestival beleefden wij dit jaar het eerste lustrum van Laren Jazz. Gedurende drie dagen traden op vier podia 14 internationale topartiesten en solisten op en voor de tweede keer vond het openbare jazzconcert op de zondagmiddag plaats in de Singertuin. Dankzij de fantastische inzet van vele vrijwilligers en de professionele staf van Singer Laren werd deze klus geklaard met groot succes. De samenwerking met Lions Club Crailo en Rotary Laren-Blaricum heeft onder meer geleid tot een uitverkochte sponsoravond waarbij ruim 750 gasten genoten van een zeer geanimeerd aperitief, een overheerlijk menu en aansprekende wereldtoppers als Dame Cleo Laine, Sir John Dankworth, The Pasadena Roof Orchestra en discjockey Jules Deelder. Op zaterdagavond traden naast Dame Cleo Laine en Sir John Dankworth sterren als Gino Vannelli en Louis van Dijk op. De Singer Laren Jazz Award was dit jaar voor trompettist en flugelhornvirtuoos Ack van Rooijen. Aan Laren Jazz is een zeer herkenbaar en actueel Goed Doel verbonden. Voor de inrichting van de muziekkamer op hun vestiging in Eemnes en de aanschaf van instrumenten kreeg Amerpoort een flinke cheque. Op de sponsoravond trad het 'Visio-trio' Remori op met de dankzij Laren Jazz 2006 verworven muziekinstrumenten. Stichting Laren Jazz Festival voorzitter Dolf van den Brink kon in zijn slotwoord, na een fantastische zondagmiddag met The Dutch Swing College Band, The Jazz Juniors en Jumpin' Jive & Peter Kuit, tevreden terugblikken op een zeer succesvol festival en beloofde voor 2008 opnieuw een groots Laren Jazz.

Publieksactiviteiten en Educatie

Museum- en theaterpubliek komt doorgaans vooral om zich heerlijk te ontspannen en dat is ook de wijze waarop Singer Laren haar publiek graag bij de inhoud wil betrekken. Allereerst door een toegankelijke programmering die aansluit bij de wensen van het publiek. Daarnaast door daar omheen extra activiteiten te organiseren die de inhoud op een andere wijze voor het voetlicht brengen, van serieus tot onverwacht. Dat is al een aantal jaren de brede aanpak van educatie, die tegelijkertijd ook gericht blijft op een aanbod voor de jeugd en het onderwijs.

Rondleidingen en meer Traditioneel goed en veelgevraagd zijn de rondleidingen van Singer Laren. Het freelance team dat de rondleidingen geeft werkt gezamenlijk in grote collegialiteit met de museumstaf aan een goede voorbereiding en krijgt regelmatig complimenten voor zijn boeiende aanpak en deskundigheid. Daarnaast presenteert Singer Laren elke donderdag voor individuele bezoekers inloopintroductions op de lopende tentoonstelling. De belangstelling was altijd groot maar bij de Bauer tentoonstelling bleek er te weinig behoefte aan te bestaan, reden waarom het aanbod is beëindigd. In het theaterprogramma wordt jaarlijks een aantal avond-lezingen opgenomen die deels aansluiten bij het museumprogramma en stevast kunnen rekenen op een groot publiek dat aansluitend exclusief de expositie bezoekt. Dit jaar waren dat Marius Bauer, het Modernisme en het Frans Symbolisme, die dankzij de presentatie van Henk van Os een groot succes was. Ook de excursies zijn bedoeld om op een ontspannen wijze deel te nemen aan geselecteerde presentaties elders, zoals in het Muziektheater of het Mauritshuis. Theaterbuffetten voorafgaand aan Singer theaterbezoek completeren dit aanbod: het theateronderwerp van die avond vormt de culinaire invalshoek als smaakvolle culturele kruisbestuiving.

Handlezen, schommelen en dichten Het oriëntaalse accent in het oeuvre van Marius Bauer leidde als vanzelf naar activiteiten in die sfeer. Singer organiseerde twee zaterdagmiddagen *Aan de hand van Bauer* met handlezing, handmassage, dansen met handgebaren en henna handbeschildering. Dankzij de bijdrage van illusioniste Yonina was dit een succes bij het publiek. Voor de jeugd werden workshops oriëntaals dansen gegeven en de meeste kinderen kwamen lekker los.

Ook de familietentoonstelling *Altijd Prijs! Kermis & Kunst* was een inkopper. Voor de jeugd werden in de tentoonstelling behendigheids spelletjes opgenomen die interactief iets vertelden over de kermis van vroeger. Er was een speciale familierondleiding mogelijk en van 7 t/m 12 augustus stond een echte Nostalgische Kermis in de tuin. Oud en jong schiep plezier in het onschuldige kermisvermaak van ballengooien, luchtschommels en een bootjesmolen waarmee de kermisvoorstellingen in beeldende kunst als het ware levensgroot vorm kregen.

De zomer stond ook in het teken van hedendaagse kunst met de Singer Prijs en de Kunstenaarsvereniging Laren-Blaricum. Als actief element was daar de tuininstallatie van Chiel Kuijl aan toegevoegd. Zijn sculpturale netwerk leende zich voor hangen en schommelen en dat werd naar hartenlust gedaan.

De tentoonstelling *Schilders van de Ziel. Symbolisme in Frankrijk* bracht voor het publiek een gedichtenwedstrijd als verwijzing naar de bakermat van deze Franse kunststroming die immers bij Baudelaire, Mallarmé en Verlaine begon. Daarnaast was een dichtersstafette georganiseerd: Jean Pierre Rawie, Hagar Peters en Menno Wigman lazen drie zondagmiddagen hun eigen symbolistische gedichten voor in de tentoonstelling. Op de vierde zondag stonden de winnende gedichten centraal die werden voorgelezen door Gerard Arninkhof. De win-

nende dichters waren Joke van de Zwol met *Roerselen*, Gerrit Vennema met *Rivierlied* en Valentijn van Erven met *Een niets in het iets*. De jury werd gevormd door Imme Dros, Chrétien Breukers en Yvonne van Schaik.

Jeugd en onderwijs Singer zet haar expertise ook in voor een afwisselend jeugdaanbod van masterclasses op gebied van theater en beeldende kunst. Speciale rondleidingen voor kinderen, theater schrijven of een voorstelling maken, zelf een tentoonstelling maken met echte schilderijen of op leerzame en feestelijke wijze je verjaardag vieren: dat alles kan in Singer Laren en elk jaar nemen kinderen daaraan deel. In de herfstvakantie vond de tweede Singer Laren KinderKunstdag plaats. De eerste editie ging bijna ten onder aan het grote aantal enthousiaste deelnemers. Dit keer was de staf beter voorbereid maar moesten toch ook enkelen worden teleurgesteld omdat alle 120 plaatsen waren gereserveerd. De toegang is gratis en dat is bedoeld om andere kinderen een keer over de drempel van theater en museum te krijgen. Zonder hun ouders beleven ze spannende avonturen en worden verwend. Na afloop hebben ze dikke verhalen. Het museum is gratis toegankelijk voor alle kinderen onder de 13 jaar en wie wil kan ook een gratis speurtocht doen. Bij inlevering is er een verrassing. De kwaliteit van de speurtochten is sterk toegenomen en daarmee ook de deelname. Het vormt een speelse en leerzame manier om alleen of samen met (groot)ouders de tentoonstelling te bekijken en deelnemers kunnen een e-mail adres achterlaten om op de hoogte te blijven, iets dat heel veel kinderen doen.

De samenwerking met het onderwijs heeft in 2007 tot meer schoolbezoek geleid. Het is dankzij de grote inspanning van de medewerker educatie dat het contact met de scholen in continuïteit uiteindelijk tot deelname aan

het schoolaanbod heeft geleid, zowel voor museum als theater. Bewerkelijk blijven de vele maatwerk-wensen van de scholen. Waar mogelijk tracht Singer daaraan te voldoen. In Laren werd met steun van de Provincie Noord-Holland een aanvang gemaakt voor de opzet van leerlijn Kunst- en Omgevingseducatie voor het basisonderwijs, waarin ook Singer participeert. De eerste resultaten worden verwacht in 2008.

Anna Singer liet niet alleen een museumcollectie na maar ook het theater, de tuin en villa de Wilde Zwanen, met de wens dat het een educatief en ontspannend centrum voor de gemeenschap zou zijn. In die geest blijft de combinatie van muziek, dans, theater, mime en beeldende kunst ons inspirerende uitgangspunt voor educatie in de meest brede zin van het woord.

Publiciteit en Marketing

Het nieuwe jaar was amper twee weken oud, de medewerkers communicatie bereidden de opening voor van de tentoonstelling *Marius Bauer* op 18 januari, of plotseling werd hun aandacht totaal in beslag genomen door de dramatische beeldenroof op 16 januari. De omvang en het feit dat *De Denker* van Rodin gestolen was trok direct de aandacht van de hele landelijke pers. Alle landelijke dagbladen, alle regionale kranten, alle nieuws- en actualiteitenrubrieken op radio en televisie en talloze websites besteedden met feitelijke berichtgeving aandacht aan het gebeurde. Singer bleek in staat de omvangrijke stroom verzoeken uitstekend te begeleiden met adequate informatie en beeldmateriaal. Er werden twee persconferenties belegd: een op de middag na het gebeurde en een twee dagen later toen de beschadigde *Denker* inmiddels terug was in Singer Laren. Daarna ebde de dagelijkse aandacht langzaam weg maar de internationale pers en de achtergrondberichtgeving ijlden maandenlang na, tot diep in het najaar. De heropening van de beeldentuin met het bruikleen van Museum Beelden aan Zee hield de aandacht vast en was een goede gelegenheid de positieve resultaten van de fondsenwerving voor de restauratie van de Beeldentuin bekend te maken. Alle vreselijkheden ten spijt konden de medewerkers van Singer gelukkig ook soms lachen om rake cartoons zoals die van Bas van der Schoot in *NRC Handelsblad*: Onder de tekening van *De Denker* de tekst: 'Van brons zijt gij en tot brons zult gij wederkeren'.

Januari was ook de maand van het vreugdevolle nieuws dat Singer Laren toegelaten was als beneficiënt van de BankGiro Loterij. Daarmee verwierf Singer niet alleen een substantiële steun voor haar collectiebeleid maar ook een krachtig communicatiemiddel waarvan in de loop van het jaar al volop gebruik werd gemaakt. Bij *Kermis &*

Kunst kregen alle BankGiro Loterij deelnemers een kortingsvoucher aangeboden en van de nieuwe aanwinst van Jan Sluijters *Vereeniging Sint Lucas* werd een promotiekaart gedrukt die in een oplage van ruim 5000 onder deelnemers en Singer publiek is verspreid. BankGiro Loterij koos Singer Laren als locatie voor de voorjaarsbijeenkomst van alle beneficiënten, een uitstekende kans om veel museale collega's in contact te brengen met Singer Laren. De bestuurswisseling medio 2007 was aanleiding voor *Het Financieele Dagblad* voor een dubbelinterview met de gaande en komende man, Jan Kalff en Dolf van den Brink. Vanwege zijn aantreden als bestuurslid van Singer Laren en voorzitter van de Theaterprogramma commissie bood de *Gooi- en Eemlander* Edwin de Vries aan zich voor te stellen, hetgeen hij met enthousiasme en verve deed. Bij al dat 'ongewoons' ging ook de reguliere communicatie gewoon door. Bij de oriëntalistische tentoonstelling *Marius Bauer* werden de gebruikelijke communicatiemiddelen ingezet, gericht op de vaste museale doelgroep van Singer. Daarbij werd onder andere samengewerkt met Stichting De Nieuwe Kerk in Amsterdam die in de deels overlappende periode een Istanboel-tentoonstelling presenteerde. De opening door Prof. dr Afshin Ellian ging door het allereerste Nederlandse stormalarm aan de meeste genodigden voorbij. De heer Ellian kwam er in zijn rubriek in de *NRC Handelsblad* wel op terug.

De zomertentoonstelling *Altijd Prijs! Kermis & Kunst* kende een speciale benadering om familiepubliek te trekken. Laagdrempeliger inrichting en vormgeving van de tentoonstelling en het organiseren van een nostalgische kermis vormden samen met een bredere distributie van gedrukte materialen via o.a. zomerse vakantie locaties de aanpak om een bredere doelgroep aan te spreken. Voor beide tentoonstellingen bleef het succes ondanks deze

inspanningen achter bij de verwachtingen.

In de zomer werd de Singer Prijs 2007 van de Stichting Vrienden van het Singer Museum uitgereikt aan Gerald Van Der Kaap. De prijs is nadrukkelijk geherpositioneerd als mid-career prijs en mag zich met een catalogus, tentoonstelling en aankoop tot de grotere kunstprijzen van Nederland rekenen. Deze nieuwe aanpak in combinatie met een spraakmakende winnaar bleek niettemin lastig onder de aandacht van de kunstpers te brengen. Singer Laren is in het veld van de hedendaagse kunst geen onbekende maar ook geen reguliere speler. Het zal tijd vragen de prijs te doen groeien.

De najaarstentoonstelling gewijd aan het Franse symbolisme was de aanleiding voor een samenwerking met mediapartner AVRO. Het onderwerp van de privé verzamelaar leende zich uitstekend voor een sfeervol portret van de collectie in situ, in een prachtig oud chateau in Frankrijk, tezamen met een interview van de charmante verzamelaar Lucile Audouy door Philip Freriks. Niet alleen het tentoonstellingspubliek kon op deze wijze uitgebreid kennis maken met de bruikleengeefster, ook het televisiepubliek kon zich laten verleiden tot een bezoek aan al dat moois tijdelijk in het museum. Bij de tentoonstelling werd ook een opvallende radiospot ingezet, ingesproken door Marjan Luif.

Wat betreft de eigen collectie kon Singer Laren pronken met de herinrichting waarin na lange tijd de populaire Tiffany lamp weer te zien was, nu voor het eerst in een permanente museale opstelling. Ook de twee Singer Solo's, gewijd aan Martin Borgord en Breitner & Israëls kregen de nodige aandacht.

Het theaterprogramma en Laren Jazz worden primair onder de leden en vrienden van Singer Laren gepromoot. Daartoe wordt hen jaarlijks een seizoensbrochure toege-

stuurd en ter ondersteuning drie reminders in de vorm van de *Singer Agenda* met actuele informatie. De seizoensbrochure werd in 2007 daarnaast in een extra groot gebied in het Gooi verspreid, hetgeen nieuwe theaterbezoekers en Singer leden opleverde. Incidenteel worden de supporters benaderd met bijzondere acties. Daartoe is onder meer een groot bestand van e-mail adressen opgebouwd die bediend worden met een maandelijkse digitale nieuwsbrief. Regelmatig wordt samengewerkt met de Theaterladder van *Gooi- en Eembode* en de Uit-agenda van *Gooi- en Eemlander*, ook in de vorm van marketingacties.

Singer Laren en de regio

Op 8 mei, gekoppeld aan een bijzondere preview van de tentoonstellingen van Singerprijswinnaar Gerald Van Der Kaap en *Altijd Prijs! Kermis & Kunst*, ontving de Commissie van Beheer de Gemeenteraad en het College om verslag te doen van de vele activiteiten die Singer Laren in het voorbije jaar speciaal voor Laren en zijn inwoners heeft georganiseerd. *Loving Art*, de overzichtstentoonstelling van de internationale verzameling van Anna en William Singer was een aantal weekends gratis toegankelijk voor inwoners van Laren. De gratis concerten op de zondagmiddag van Laren Jazz werden door velen uit de regio bezocht. Met de drie BEL-gemeenten werden gesprekken gevoerd om te komen tot een gezamenlijk collectieboek van het gemeentelijk kunstbezit en een tentoonstelling daarvan in 2009. Tijdens twee weekenden in de tentoonstellingen *Altijd Prijs! Kermis & Kunst* en *Schilders van de Ziel. Symbolisme in Frankrijk* waren de inwoners van Laren opnieuw gratis welkom in Singer Laren. De tweejaarlijkse tentoonstelling van werk van leden van de kunstenaarsvereniging Laren-Blaricum trok veel belangstellenden uit de regio. De tentoongestelde werken vonden gretig aftrek en werden bijna allemaal verkocht.

Dit jaar bezochten alle Larense scholen met verschillende groepen de museale tentoonstellingen en de speciaal voor hen geprogrammeerde schoolvoorstellingen. Scholen in de regio kunnen, mits zij lid zijn van Singer, in schoolverband gratis met leerlingen naar het museum en deelnemen aan de educatieve projecten. Leerlingen van het voortgezet onderwijs kunnen bij individueel bezoek hun theaterkaartje of museumentree met zogenaamde CKV-bonnen betalen. Inwoners van Laren die geen lid of vriend van Singer Laren zijn, hebben toch voorrang bij het boeken van kaartjes voor toneelvoorstellingen, concerten, excursies en lezingen boven inwoners van andere

gemeenten. Na de verwerking van de abonnementen van de leden en de vrienden worden eerst de reserveringen van inwoners van Laren gehonoreerd, voordat de overige losse reserveringen worden ingevoerd. Enkele honderden kaartjes werden volgens deze systematiek toegewezen.

Singer Laren is lid van Larense Ondernemers Belangen, vooral met het oog op de landelijke identiteit en promotie van het dorp Laren. De Larense winkeliers zijn gelukkig heel bereidwillig bij het onder de aandacht brengen van de tentoonstellingen in de vorm van het ophangen van affiches en de distributie van folders. De gemeentebesturen van Laren en Blaricum schakelen de expertise van Singer Laren in bij het beheren van het gemeentelijk kunstbezit. De door de gemeente Laren gesubsidieerde instellingen kunnen van Singer gebruikmaken tegen bijzondere voorwaarden. Van deze regeling werd, behalve door de scholen, ook door verenigingen gebruik gemaakt. De gemeente Laren informeerde in Singer Laren haar inwoners over de concept structuurvisie van het College. Op enkele onderdelen raakt de structuurvisie aan de aantrekkelijkheid en de bereikbaarheid van Laren en voor zover relevant voor Singer Laren geeft de Commissie van Beheer daarop commentaar. De door de gemeente Laren voorgenomen herinrichting van de Naarderstraat, de levensader van Singer Laren, vraagt om zorgvuldige afwegingen en planning en heeft daarom onze aandacht.

Singer Leden

Singer Leden is de oudste en grootste supportersclub van Singer Laren. Opgericht direct al bij de opening in 1956, heette deze vorm van ondersteuning ACC (Algemeen Cultureel Centrum). Nu dus de Leden van Singer Laren; inmiddels kopen de bijna 5.000 leden ca. 50 % van de beschikbare theaterkaartjes. Zij zijn daarmee een factor van belang bij de continuïteit van het theater. De leden hebben ook het hele jaar door gratis toegang tot het museum. De in verhouding bescheiden contributie is vaak snel terugverdiend met de korting op de kaartjes en het gratis museumbezoek. Hierin ligt een belangrijke reden voor het grote aantal leden.

Singer Vrienden

Het jaar 2007 is voor de Stichting Vrienden van het Singer Museum een dynamisch jaar geweest met enkele hoogtepunten zoals de nieuwe aanwinsten, de uitreiking van de Singer Prijs, twee zeer succesvolle Artotheekweekenden en de nieuwe computerapparatuur in de museumwinkel.

Dankzij de jaarlijkse bijdrage van de vele trouwe en ook nieuwe Vrienden is de Stichting in staat veel voor het museum te betekenen en zo aan haar statutaire doelstellingen te voldoen. In het afgelopen jaar heeft de Stichting drie aankopen kunnen realiseren: in het najaar heeft de Stichting in belangrijke mate kunnen bijdragen aan de verwerving van het schilderij van Jan Sluijters: *Studie Bal Tabarin*. Ook uit de uitreiking van de Singer Prijs aan Gerald Van Der Kaap vloeiden twee aankopen voort: *Fang & Limei (Stairs)* en *Fang (Beach)*, beide uit 2002. De Stichting Vrienden heeft de doorstart van deze tweejaarlijkse Singer Prijs mogelijk gemaakt.

Singer Supporters

De steun van de Stichting Vrienden heeft afgelopen jaar ook bijgedragen aan belangrijke museale projecten zoals de digitalisering van de Singer collectie, aan omvangrijke restauratie van de collectie en aan het lopende onderzoek naar het oeuvre van William Singer. Dit onderzoek zal in het komende jaar resulteren in een overzichtstentoonstelling van William Singer en een publicatie.

De Vriendenactiviteiten van het afgelopen jaar hadden een levendig en uiteenlopend karakter. De inmiddels traditionele lezingenserie in het vroege voorjaar, de 'maandag-avonden' in het Singer, werd goed bezocht.

Bij de tentoonstelling van Marius Bauer was een geanimeerde Vriendenontvangst, waarbij de Vrienden zich in de zaal konden bekwamen in het buikdansen. Op 12 mei vond de uitreiking van de Singer Prijs aan Gerald Van Der Kaap plaats en hebben de Vrienden kunnen kennismaken met deze veelzijdige kunstenaar. De opening van de tentoonstelling *Schilders van de Ziel. Symbolisme in Frankrijk* in september was een bijzonder groot succes. Bij de laatste Vriendenbijeenkomst op 18 november werden nieuwe aanwinsten gepresenteerd.

De Museumwinkel van Singer Laren is en blijft van groot belang voor de Stichting Vrienden van het Singer Museum. De bruto marge van de omzet van de winkel komt voor een groot deel ten goede aan de Stichting en is daarmee een van de belangrijkste bronnen van inkomsten.

De winkel is bijzonder afhankelijk van het aantal museumbezoekers en in het verslagjaar waren dat er minder dan in 2006. De omzet bleef achter bij hetgeen werd begroot. Het aantal kopers in de winkel dat niet het museum bezoekt is nog steeds te klein.

Door de Vriendenvrijwilligers is veel werk verzet om het resultaat te realiseren. In 2007 is de museumwinkel voorzien van nieuwe computerapparatuur en werden alle

winkelvrijwilligers gericht getraind om vertrouwd te raken met dit systeem en de touch screens.

In het voorjaar werd er speciaal voor de winkelvrijwilligers een praktijkgerichte verkooptraining georganiseerd. In het najaar vond het jaarlijkse uitstapje van alle vrijwilligers van Singer Laren plaats en werd er een bezoek gebracht aan het Kröller-Müller Museum met een ontvangst en een rondleiding door de beeldentuin.

Veel aandacht heeft ook de samenstelling van de collectie van de winkel gevraagd. Naast de op de tentoonstellingen gerichte boeken zijn cadeau-artikelen een belangrijk bestanddeel. Het assortiment rechtvaardigt een groter aantal klanten uit de regio, die gewoon een klein geschenk zoeken.

De Artotheek heeft een zeer succesvol jaar achter de rug en verheugt zich in een groeiende belangstelling. De geheel uit vrijwilligers samengestelde Artotheekcommissie heeft hard gewerkt aan het bijeenbrengen van een nieuwe, eigentijdse collectie voor de twee Artotheekweekenden van 2007. Niet eerder is er zoveel verkocht als tijdens het Artotheekweekend in november. Tevens blijkt dat deze twee weekenden nieuwe Vrienden opleveren.

Het Bestuur is de vele Vriendenvrijwilligers bijzonder dankbaar voor hun enthousiaste inzet in de verschillende functies in het museum.

Het afgelopen jaar zijn er enkele bestuurswisselingen geweest. Per juni 2007 heeft Peter Broers het voorzitterschap overgedragen aan Lizzy Cantrijn. Het Bestuur is Peter Broers veel dank verschuldigd voor zijn voorzitterschap. Dick Roodhuyzen de Vries heeft de portefeuille Jonge Vrienden op zich genomen en als secretaris is Carla van Heiningen in september van dit jaar aangetreden. Sinds het najaar beheert Maerten van Seggelen de winkelportefeuille.

Het bestuur vergaderde in het afgelopen jaar zes maal en in oktober vond de jaarlijkse vergadering met de Commissie van Beheer plaats. De Stichting heeft 1319 leden en 48 bedrijfsleden.

Singer Fellows

De destijds door Jan Kalff gelanceerde actie 'Singer Laren moet verder, u doet toch mee', leverde een verheugend

aantal Singer Fellows op. Fellows zijn geen calculerende burgers die uitsluitend de kosten en baten analyseren, maar onbaatzuchtige supporters die beseffen dat hun bijdrage noodzakelijk is voor een bloeiend Singer. Ultimo verslagjaar hadden zich 80 particulieren aan Singer Laren verbonden met een meerjarige lijfrente van in totaal enkele tonnen euro's per jaar. Een tiental Fellow Founders schenkt een nog veel groter jaarlijks bedrag voor een periode van tien jaar. De Fellows en Fellow Founders maken daarmee o.a. de uitvoering van bijzondere projecten op de terreinen communicatie, educatie en publieksactiviteiten mogelijk. De Fellow-actie is zeker niet ten einde en 125 Fellows en Fellow Founders is de nieuwe doelstelling geworden.

Singer Zakenvrienden

De Zakenvrienden, officieel de Stichting de Vijftig Zakenvrienden van William Singer, is een heel bijzondere groep ondernemers die zich verbonden weten door exclusieve maar ongedwongen evenementen in Singer Laren. De mooiste optredens, de heerlijkste diners, de leukste workshops, kortom drie tot vier maal per jaar genieten zij van de vele mogelijkheden die Singer Laren biedt. Bovendien leveren zij een welkome financiële bijdrage aan Singer Laren.

Sponsoring

Gedurende dit verslagjaar werd hard gewerkt om nieuwe hoofdsponsors aan Singer Laren te verbinden. De vooruitzichten op het aantrekken van nieuwe sponsors zijn goed en in het volgend jaar zal zeker melding kunnen worden gemaakt van een aantal nieuwe hoofdsponsors. Dit jaar werd de Stichting Singer Memorial Foundation ondersteund door de al eerder genoemde subsidie van de Gemeente Laren en door de hoofdsponsors ABN AMRO Bank, Exact Software, KPMG Accountants, Kroymans Corporation, Optimix Vermogensbeheer en Sara Lee DE. Het jaarlijkse feestelijke diner met de hoofdsponsors en Commissie van Beheer vond op 25 oktober op het theaterpodium plaats.

Verhuur en Accommodatie

De verhuur van de accommodatie vormt een heel belangrijke inkomstenbron. Met de komst van de Orangerie en een nieuw terras op hetzelfde niveau als de tuin, neemt het aantal mogelijkheden voor succesvolle zakelijke bijeenkomsten in Singer Laren flink toe. De investering in de marketing en de promotie van het Singercomplex door middel van advertenties en hospitality bijeenkomsten werpt vruchten af. De unieke combinatie van theater, museum en het vroegere woonhuis van de Singers staat gelukkig bij organisatoren van stijlvolle vergaderingen, symposia en ontvangsten goed bekend. Singer Laren is zeer in trek voor exclusieve huwelijken en jubilea en ook jarenlang bestaande activiteiten als de bazar van Tesselschade Arbeid Adelt en de wekelijkse bijeenkomsten van Sociëteit Het Gooi van 1945 vinden een gastvrij onthaal.

De Gooise Kunstkring is dit jaar voor het eerst een vaste gebruiker geworden van de foyer van Singer Laren. Zakelijke vergaderingen, recepties en bijzondere diners vinden hier plaats. De accommodatie ademt met de foyers enerzijds een stijlvolle ambiance, anderzijds vormt de Orangerie een moderne state-of-the-art presentatieruimte en dat is ook het kader waarin de activiteiten van Singer Laren plaatshebben. Sponsors maken graag gebruik van de bijzondere faciliteiten voor relatieontvangsten en exclusieve bijeenkomsten in het museum. Zo vonden er ook dit jaar exclusieve diners plaats op het podium van het theater, waarbij optimaal gebruik gemaakt werd van de bijzondere en verrassende effecten die de theatertechniek kan bieden. Veel bedrijven ontdekken en waarderen de gunstige ligging en de sfeervolle accommodatie met zijn unieke meerwaarde in culturele zin. De Orangerie en de daar te realiseren bijzondere bijeenkomsten zullen een welkome bijdrage gaan leveren aan de inkomsten uit de verhuur.

Bedrijfsvoering

Investerings

De gemeente Laren verstrekt in ieder geval tot 2011 een geïndexeerd subsidiebedrag voor het onderhoud aan de gebouwen en de gebouwgebonden installaties. K & R Consultants maakte voor die periode een meerjaren onderhoudsplan dat er in voorziet dat gebouwen en installaties de komende jaren up to date en bedrijfszeker kunnen worden gehouden. Middels een kaderovereenkomst tussen de gemeente en Singer Laren is ook de subsidierelatie na 2010 zekergesteld. Ook de jaarlijkse exploitatiesubsidie, waar tegenover een aantal specifiek genoemde prestaties aan de Larense bevolking staat, wordt nu jaarlijks verhoogd met de prijsindex. De beeldenroof maakte duidelijk een veel verdergaande beveiliging van het Singercomplex noodzakelijk. Hoewel verzekeraars de beveiliging recent nog voldoende hadden gevonden, werd nu een aanpassing met elektronische detectie en bewegingscamera's aanbevolen. Dankzij een zeer welkome extra schenking van de Gemeente Laren konden nog in de zomer de extra beveiligingsinstallaties worden aangelegd. De Stichting Vrienden van het Singer Museum bekostigde de forse investeringen in de digitale fotografie van de Singercollectie en van de inventarisrekken en -kasten in het nieuwe depot onder de Orangerie.

Bestuur en organisatie

De Commissie van Beheer wijzigde van samenstelling. Op 1 juli traden aan Dolf van den Brink als opvolger van Jan Kalff in de functie van voorzitter, Lizzy Cantrijn die Peter Broers opvolgde als voorzitter van de Stichting Vrienden van het Singer Museum, Edwin de Vries als

opvolger van de op 18 mei overleden Jan Posch in de functie van voorzitter van de theaterprogrammacommissie en Ivo Manders als opvolger van Willem van der Schoot.

Tijdens een intiem afscheidsdiner na afloop van een extra bestuursvergadering op 12 oktober werden de scheidende bestuursleden bedankt voor hun bijzonder grote verdiensten voor Singer Laren. Jan Kalff werd benoemd tot ere-voorzitter. Zijn opvolger Dolf van den Brink noemde enkele van zijn grootste wapenfeiten: begenadigd onderhandelaar in de jaren 2001 t/m 2003 met de gemeente Laren en in 2004 de vormgever van de langjarige subsidieafspraken, initiatiefnemer in 2004 van de geslaagde Fellowactie en begin 2007 samen met Willem van der Schoot het oprichten van het Fonds Restauratie Beeldentuin. Willem van der Schoot werd o.a. als architect van de Stichting de Vijftig Zakenvrienden van William Singer, zijn zeer vele sponsorcontacten en zijn enorme inbreng gedurende vele jaren, benoemd tot ere-lid van de Commissie van Beheer. Jan Posch werd postuum geëerd als kundig en humorvol lid van de Commissie van Beheer. Peter Broers, wegens verhuizing naar het buitenland teruggetreden als voorzitter van de Stichting Vrienden van het Singer Museum, werd zeer bedankt voor zijn fantastische rol als intermediair tussen de besturen van de Stichting Singer Memorial Foundation en de Stichting Vrienden van het Singer Museum en zijn niet aflatende pleitbezorging voor financiële ondersteuning door de Vrienden van vele museale projecten van Singer Laren.

De Commissie van Beheer kwam in totaal zeven maal bijeen. De belangrijkste zaken waren het museum- en theaterbeleid, de financiën, de supportersacties, sponsoring, personele zaken en 'toekomst van Singer Laren'. De nieuwe voorzitter zette namelijk op de agenda het

antwoord op de vraag: 'waar staat Singer Laren over 10 jaar?'

Singer Laren telt 130 medewerkers waarvan ca. 80 vrijwilligers. De museumwinkel en de artotheek worden geheel gerund door vrijwilligers; de stichting Vrienden van het Singer Museum doet hiervoor de vrijwilligersorganisatie. Daarnaast worden functies zoals museum- en theatergastvrouw, museale- en collectierecherche vervuld door vrijwilligers.

Bezoekcijfers

Alle activiteiten in heel Singer Laren trokken in 2007 gezamenlijk 114.370 bezoekers. Naar het theater van Singer Laren kwamen in totaal 34.758 bezoekers. Daaronder ook de belangstellenden voor lezingen, excursies en arrangementen en 1.192 leerlingen die het theater bezochten voor schoolvoorstellingen. 3.084 leerlingen namen deel aan projecten binnen de museum educatie. Laren Jazz (2.081), de Vriendenlezingen (968) en de verschillende producties voor en door derden trokken samen 16.595 bezoekers. Naar de vaste opstelling van de eigen collectie, het Modernisme, de Singer Solo's en het tentoonstellingsprogramma kwamen 63.017 bezoekers. De best bezochte tentoonstelling in 2007 was *Schilders van de Ziel, Symbolisme in Frankrijk* met 25.704 bezoekers.

Besturen en commissies per ultimo 2007

Commissie van Beheer

erevoorzitter

dhr mr P.J. Kalff (sinds 2007)

dhr mr R.J. Nelissen (sinds 2001)

erelid

dhr ir. W.P.M. van der Schoot (sinds 2007)

dhr prof. dr R.G.C. van den Brink *voorzitter*

dhr drs R.W.J.M. Bonnier *vice-voorzitter*

dhr mr C.N. van der Spek *penningmeester*

mw E.Th.M. Cantrijn

dhr mr I.H.H.J.M. Manders

mw drs A.A.E. Vels Heijn

dhr E. de Vries

dhr drs E.J. Roest *commissaris van toezicht*

Directie

dhr R. Sinaasappel *algemeen directeur*

mw drs B.M. Middag *directeur museumzaken*

mw drs E.J.C. Raassen-Kruimel

Museum Commissie

mw drs A.A.E. Vels Heijn *voorzitter*

mw drs M.W. Bosma

dhr mr M.P. Erdman

dhr dr A.P. Ligthart

mw drs B.M. Middag

mw drs E.J.C. Raassen-Kruimel

dhr dr F. Scholten

Programma Commissie

dhr E. de Vries *voorzitter*
dhr D.A. Bakker
dhr P. de Leeuw
mw H. Rudelsheim
dhr R. Sinaasappel
mw H. Terlingen
mw M. Wolken-Eulderink

Stichting Vrienden van het Singer Museum

mw E.Th.M. Cantrijn *voorzitter*
mw C.J.M. van Heiningen-Hof *secretaris*
dhr drs F.B. Deiters *penningmeester*
mw M.C.G. Drion *vriendenactiviteiten*
mw drs C.S.M. Oudshoorn-Brands *winkelvrijwilligsters*
dhr D.H. Roodhuyzen de Vries *Jonge Vrienden*
dhr drs M.J. van Seggelen *museumwinkel*
mw Th. Witteveen-Kortenbout van der Sluijs *artotheek*

Artotheek Commissie

mw Th. Witteveen-Kortenbout van der Sluijs *voorzitter*
mw L. de Lange-van Willigen *penningmeester*
mw V. Maks-Everts
mw H. Mulders-Baljon
mw T. Wesselink-van der Erve
mw E. van der Pas-van der Werff

Medewerkers en vrijwilligers ultimo 2007

Medewerkers met tenminste 50% arbeidstijd

mw R.C.M. Alessie *museumbalie*
dhr F.H. Bal *technische dienst*
mw L.M. Barendse *conservator*
dhr J. van Beers *hoofd buffet*
dhr R.J. Bierens *suppoost*
dhr G. Bogaard *hoofd financiële administratie*
dhr L.J. Bonekamp *publiciteit & communicatie*
mw L.B.M. Bunschoten-Derwig *secretariaat*
dhr B. Distelvelt *suppoost*
dhr J.H. van Elsdingen *technische dienst*
dhr E.H.M. van Gelderen *suppoost*

mw S.C. Gunther Mohr *buffet*
mw A.R.M. Hees-Duurland *buffet*
mw H.H.W. Hilhorst *assistent boekhouding*
dhr J.G. de Jong *verhuur en accommodatie*
mw M. Jongeling *secretariaat*
dhr R. van Joolen *technische dienst*
mw I. Kuipers *hoofd secretariaat*
mw R.E. Langendorff *educatie*
dhr D. Leiker *suppoost*
mw H. Marres-Schretlen *wetenschappelijk medewerker*
dhr H.H.J. van Meurs *suppoost*
mw B.M. Middag *directeur museumzaken*
dhr E. van Neerbos *technische dienst*
mw E.J.C. Raassen-Kruimel *hoofd museum*
dhr R. Räkens *hoofd technische dienst*
mw I.W.L. Rietveld *museumbalie en theaterkassa*
dhr R. Sinaasappel *algemeen directeur*
dhr Th.P.M. Strengers *suppoost*
mw P.E.C. Verbrugge *publiciteit & communicatie*
mw E.M. Weijman-Bremken *buffet*
mw M.J.R. Wolken-Eulderink *hoofd theater*
mw N.M.J. Zegwaart-Sinnige *coördinator tentoonstellingen*

Vrijwilligers begeleiding cultureel programma

mw R.J.M. van Gent
mw L.E. Ohm
mw M. Rippen
mw J. Spruijt
mw C. de Vries

Vrijwilligers museum

mw N. Hemerova *herinventarisatie werken op papier*
mw M. van Hövell tot Westervlier-Fetter
persdocumentatie
mw P.J.W. Lukowski-Kleijn *herinventarisatie werken op papier*
mw A.J.M. de Rijk *herinventarisatie collectie*
mw E.M. Truffino-Kamphuis
herinventarisatie werken op papier, bibliotheek
mw A.A.E. Vels Heijn *bibliotheek*

Vrijwilligers gastvrouwen en gastheren

mw M.J. Beijers
dhr A.H.J. van den Bosch
mw A.G. van de Broek-Smits

mw J. Dorrestijn-Schoevaart
mw H.A. van Heel-van Eunen
dhr B. Jongbloed
mw S.F.N. Meyboom-Laman
mw M. Paetz
mw M.M.C. Peters
mw N.C. Schalm-Schillemans
mw R. Sjouke
mw J. Sträter
mw I.E. Svensson
mw M. ten Cate-Duinker
mw L. van Velzen-Gosselaar
mw H.A. Visser
mw E.M. Waltheer
mw J.J. Wiemer
mw J. ten Wolde-Dekker

Vrijwilligsters werkzaam in de museumwinkel per ultimo 2007

mw M.Y. Aten-Gras
mw I. Barkey Wolf-Sierk
mw I.A. Bronkhuijzen-Blokker
mw A.M.F.P. Cleef-van Rens
mw M. van Gastel-Tiemessen
mw R.J.M. van Gent
mw M. Govers *assistentie beheer museumwinkel*
mw E.A. de Graaf-de Ruiters
mw E. van Haaps-Keuning
mw G. Hermans-Lucassen
mw M.J. van Hövell tot Westervlier-Fetter
mw M. de Hollander-Peeters
mw S. James
mw H.M. Jensema-de Jongh
mw E.M.A. Koolen-de Graaf
mw J.C.M. van der Lande
mw A. Liem-Okma
mw A.H. van Male-Boersma
mw B. Mayhew-Minderhoud
mw L. Middelburg-van Opstal
mw C.L. Onnes-Vink
mw C.S.M. Oudshoorn-Brands *coördinatie
winkelvrijwilligsters*
mw T. Pinke-Monke
mw A. Posthumus Meyjes-Elenbaas *beheer museumwinkel*
mw C.A.J. Rebel-Smits

mw O.Th. Schölvink-De Greef
mw L.A. Schretlen-Vehmeijer
mw E.M.H. Veltman-van Lamsweerde
mw M.E.F.C. Verhulst-Broekhoven
mw A.M. Verschuijl-Rehbock
mw D.M. de Voogd-Looff
mw D.A. de Vries
mw M. Wijzenbek-van Saane
mw Y.C. van Zuiden-Kusters
mw W.H. de Zwaan-Kaars Sypsteyn

Rondleiders

mw A. van Avezaath
mw D. Blits
dhr A.H.J. van den Bosch
mw I. Brands
dhr A. Driessen
dhr B. Jongbloed
mw D. Koninkx
mw A. Monchen
mw M. Onnes
mw A. van Stuivenberg

Bijlagen

Verkorte staat van baten en lasten 2007

	2007 €	2006 €
Opbrengsten	2.072.406	2.228.606
Direct toe te rekenen lasten	1.424.345	1.537.415
Bruto exploitatieresultaat	648.061	691.191
Lasten		
Personeel	1.129.066	1.068.817
Exploitatie	451.243	348.748
Onderhoud en vervangingsinvesteringen (MOUP)	175.425	137.000
Aankoop automatiseringapparatuur etc	55.928	0
Afschrijving renovatie museum en Orangerie	43.231	0
	1.854.893	1.544.565
Netto exploitatieresultaat	(1.206.832)	(863.374)
Het nadelig exploitatieresultaat wordt gedekt door:		
Subsidie Gemeente Laren	379.025	337.000
Overige subsidies	5.408	5.408
Projectgerelateerde sponsoring en bijdragen	184.425	184.544
Bijdragen sponsors, fellows en giften	466.137	275.680
Rente-opbrengsten beleggingen	19.926	32.243
Koersresultaat	(2.194)	6.560
	1.052.727	841.435
Netto exploitatieresultaat	(1.206.832)	(863.374)
Saldo boekjaar	(154.105)	(21.939)

Cijfers afkomstig van de jaarrekening 2007, d.d. 24 juni 2008 waarbij de accountant een goedkeurende verklaring heeft afgegeven.

Publicaties

Helen Schretlen
Loving Art. De William & Anna Singer Collectie
Laren/Zwolle 2006 (Singer Laren/Waanders Uitgevers)
Nederlandse en Amerikaanse editie

André Kraayenga
Marius Bauer 1867-1932. Oogstrelend Oosters
Zwolle 2007 (Bauer Documentatie Stichting/Waanders Uitgevers)

Nu weer de kermis gloeit met duizend lichten
Kermis in de poëzie
Samenstelling Bert Bevers
Utrecht 2007 (Nederlands Centrum voor Volkcultuur, Utrecht; Historisch Centrum het Markiezenhof, Bergen op Zoom; Stichting Kermis-Cultuur, Eindhoven; Singer Laren)

Singer Prijs 2007 Gerald Van Der Kaap
Laren 2007 (Singer Laren)

Rob Driessen
Joseph Mendes da Costa. Works from the Schiller-David Collection
Kingston N.Y. 2007 (Battledore Ltd)

Tentoonstellingen

13 september 2006 t/m 7 januari 2007
Loving Art. De William & Anna Singer Collectie
schilderijen, beelden, werken op papier en toegepaste kunst uit de collecties van Singer Laren; Singerheimen, Olden; West-Noors Museum voor Decoratieve Kunst, Bergen; Washington County Museum of Fine Arts, Hagerstown

19 januari t/m 29 april
Marius Bauer 1867-1932
schilderijen, aquarellen, tekeningen, grafiek en boeken

t/m 11 maart
Singer Solo: Ferdinand Hart Nibbrig
schilderijen uit de eigen collectie en enige permanente bruiklenen

17 maart t/m 7 oktober
Singer Solo: Martin Borgord
schilderijen, beelden en tekeningen uit de eigen collectie en enige bruiklenen

9 mei t/m 2 september
Altijd Prijs! Kermis & Kunst
Vlaamse en Nederlandse kermisvoorstellingen; schilderijen, objecten en attracties

9 mei t/m 15 juli
Singer Prijs 2007: Gerald Van Der Kaap, fotografie en video

t/m 10 juni
Modernisme uit de Singer Laren Collectie
schilderijen, werken op papier en beelden uit de eigen collectie aangevuld met bruiklenen

vanaf 16 juni
Meet the Singers!
nieuwe presentatie eigen collectie selectie van schilderijen, beelden én Tiffanylamp uit de eigen collectie en enige permanente bruiklenen

vanaf 21 juni
Beelden in de Singertuin
herinrichting van de tuin met bruiklenen van Museum Beelden aan Zee

21 juli t/m 2 september
Verkooptentoonstelling Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren-Blaricum
schilderijen, werken op papier en ruimtelijke objecten; kijkkasten in kader thema kermis

2 oktober 2007 t/m 27 januari 2008

Schilders van de Ziel. Symbolisme in Frankrijk
schilderijen, werken op papier en sculptuur uit de
collectie van Lucile Audouy

13 oktober 2007 t/m 1 april 2008

Singer Solo: George Breitner en Isaac Israels
schilderijen en werken op papier uit de eigen collectie
en permanente bruiklenen

11 december 2007 t/m 13 januari 2008

Art Flora – Art Fauna
hoogtepunten van Nederlandse Art Nouveau/Art Deco
uit de collectie Schiller-David

Museale aanwinsten

Schenking dhr. J. Szymanski

William Henry Singer jr.
Dorpsgezicht Laren
houtschooltekening
160 x 267 mm

William Henry Singer jr.
Heide met schapen
potloodtekening
67 x 95 mm

William Henry Singer jr.
Landweg met figuren
potloodtekening
80 x 107 mm

William Henry Singer jr.
Boerderij
houtschooltekening
159 x 256 mm

Schenking prof. dr C.L. Hart Nibbrig

Ferdinand Hart Nibbrig
Schimmenspel
hout en papier
42 x 28 cm

Aankopen

Jan Sluijters
Vereeniging Sint Lucas
olieverf op doek
125 x 97 cm

Jan Sluijters
Studie Bal Tabarin 1907
olieverf op doek
46 x 30 cm

Gerald Van Der Kaap
Fang & Limei (Stairs) 2002
foto
152 x 124 cm

Gerald Van Der Kaap
Fang (Beach) 2002
foto
152 x 124 cm

Legaat Maria van den Steenhoven

Joseph Raphael
Portret van Maria van den Steenhoven ca.1914
olieverf op doek
38 x 29 cm

Schenking G. van der Pol

Herman Heijenbrock
Portret van Otto van Rees
zwart en gekleurd krijt, gewassen
383 x 243 mm

Herman Heijenbrock
Portret van Adya van Rees-Dutilh 1904
zwart krijt, gewassen en transparante waterverf
477 x 380 mm

Bruikleen Rijksmuseum, Amsterdam

Anton Mauve
Torenlaan te Laren 1886
olieverf op doek
52 x 38 cm

**Bruikleen Van Gogh Museum (Vincent van Gogh
Stichting, Amsterdam)**

Vincent van Gogh
De heuvel van Montmartre met steengroeve 1886
olieverf op doek
32 x 41 cm

Particulier bruikleen

Jan Sluijters
Stadsgezicht Amsterdam, in de winter 1926-1927
olieverf op doek
85,5 x 107,5 cm

**Bruikleen Vestlandske Kunstindustrimuseum
Bergen, Noorwegen**

Richard Miller
Portret van William en Anna Singer 1912
olieverf op doek
175 x 128 cm

Uitgaande bruiklenen 2007

**Washington County Museum of Fine Arts,
Hagerstown**

Loving Art
27 januari t/m 15 april 2007

Martin Borgord

Portret van mevrouw Anna Singer-Brugh (1878-1962)
olieverf op doek

Martin Borgord

Portret van Arina Hugenholtz (1848-1934) 1905
olieverf op doek

Eugène Louis Boudin

Havengezicht ca.1885-1890
olieverf op paneel

Emile Carolus-Duran

Portret van Gravin Borye des Renaudes 1880
olieverf op doek

Charles-François Daubigny

De oogst 1852
olieverf op paneel

Frans Deutmann

Vlaams meisje 1887
olieverf op doek

Willem Dooijewaard

Tayo-figuur
krijt op papier

Jacob Dooijewaard

Interieur te Dalheim, Olden 1929
olieverf op doek

Gaston Latouche

Het bad ca. 1912
pastel

Anton Mauve (1838-1888)

Ossen voor een ploeg
aquarel

Richard Miller

Portret van Martin Borgord (1869-1935)
olieverf op doek

Jean-François Millet

Slapende Amor
olieverf op paneel

Albert Neuhuys

Meisje met bloem ca. 1910
olieverf op doek op paneel

Tony Offermans

Timmermanswerkplaats
aquarel

David Schulman

Oud Laren in de sneeuw 1919
olieverf op doek

Henri Le Sidaner

Avondstemming op de Grote Markt te Brussel 1934
olieverf op doek

Willy Sluiter

Badende figuren
olieverf op doek

Beker, huwelijksgeschenk aan
William en Anna Singer-Brugh
zilver

Drents Museum, Assen

Het Mankes perspectief
10 februari t/m 13 mei 2007

Frisia Museum, Spanbroek

Het Mankes perspectief
27 mei t/m 16 september 2007

Museum voor Moderne Kunst, Arnhem

Het Mankes perspectief
13 oktober 2007 t/m 21 januari 2008

Jan Mankes

Nevellandschap 1915
olieverf op doek

Jan Mankes

Staannd naakt ca. 1912
zilverstift op papier

Mapfre Fundacion, Madrid

Neo-impressionism, the blossoming of modernity
26 maart t/m 1 juli 2007

Ferdinand Hart Nibbrig

Huizen te Vlieland 1902
olieverf op doek

Fries Museum, Leeuwarden

Pier Pander (1864-1919) Nederlands beroemdste beeldhouwer
2 juni 2007 t/m 6 januari 2008

Saar de Swart

Naakte jongensfiguur met schildpad
brons

Museum Kranenburgh, Bergen

Van zaaïen tot maaien - een kleurrijke oogst uit de eerste helft van de vorige eeuw
12 juni t/m 9 oktober 2007

Herman Gouwe

De zaaïster 1918
olieverf op doek

William Henry Singer jr.

Voorjaarsdag in mijn tuin 1912
olieverf op doek

William Henry Singer jr.

Tuin van de 'Wilde Zwanen' 1912
olieverf op doek

Museum Mesdag, Den Haag

Stadsgezichten uit de 19de eeuw, Floris Arntzenius als portretteur van Den Haag
21 september 2007 t/m 6 januari 2008

Floris Arntzenius

Spui, hoek Lang Poten in Den Haag
zwart krijt met waterverf op papier

Theatervoorstellingen

januari

- 5 Pater Moeskroen *muziek*
- 6 Van Muiswinkel en Van Vleuten *cabaret*
- 10 Rubens/Breugel Mauritshuis *excursie*
- 11 Sexual Perversity *toneel*
- 12 Honk - het lelijke eendje *familie*
- 19 Willeke Alberti *muziek*
- 20 Howard Komproe *cabaret*
- 25 Oud Vuil *toneel*
- 27 Schudden *cabaret*
- 28 Een trompet voor een olifant *familie*

februari

- 3 Die Goeie Oude Radio *musical/show*
- 5 La Vie Moderne *lezing*
- 7 Nacht Moeder *toneel*
- 8 Lenette - Doe Maar *musical/show*
- 10 Pluk redt de dieren *familie*
- 15 De Stille Kracht *toneel*
- 16 Kasper van Kooten en Band *muziek/cabaret*
- 18 Danny Malando *muziek*
- 20 Marius Bauer *lezing*
- 21 La Bayadère *Muziektheater (excursie)*
- 23 Vurige Kelten *muziek*
- 27 Kentering van een huwelijk *toneel*
- 28 Kentering van een huwelijk *toneel*

maart

- 2 Sjaak Bral *cabaret*
- 7 Het Verschil *musical/show*
- 9 Hans Dorrestijn/ Martin van Dijk *cabaret*
- 10 Heksen (Roald Dahl) *familie*
- 12 Modernisme *lezing*
- 16 Sara Kroos *cabaret*
- 17 Jan Vayne & The Gipsy Boys *muziek*
- 20 Jan Rap en z'n maat *toneel*
- 21 Madama Butterfly *Muziektheater (excursie)*
- 24 De Kleine Prins *familie*
- 29 Virginia Woolf *toneel*
- 30 Richard Groenendijk *cabaret*

april

- 1 Ali Baba (Hakim) *familie*
- 5 Dood in Venetië *toneel*
- 11 Nijntje op vakantie 14.00 *familie*
- 11 Nijntje op vakantie 16.00 *familie*
- 13 Slagerij van Kampen *muziek*
- 14 Van Houts & de Ket *cabaret*
- 17 Ivo Janssen (Bach cyclus) *muziek (Orangerie)*
- 19 Anna Karenina *toneel*
- 21 Claudia de Breij *cabaret*
- 23 Alphonse Mucha *lezing*
- 24 Ivo Janssen (Bach cyclus) *muziek (Orangerie)*

september

- 4 Sanne Wallis de Vries *cabaret*
- 7 Laren Jazz sponsoravond *muziek*
- 8 Laren Jazz in Singer Laren *muziek*
- 9 Laren Jazz in de Singertuin *muziek*
- 18 Ik ben weg *toneel*
- 19 Ik ben weg *toneel*
- 28 Eric van Sauers *cabaret*

oktober

- 3 Macbeth *lezing*
- 5 Wibi Soerjadi *muziek*
- 9 Marc Marie Huijbregts *cabaret*
- 17 Groot Niet Te Vermijden *show*
- 18 Arsenicum en oude kant *toneel*
- 23 Romeo en Julia *excursie*
- 26 Carel Kraayenhof *muziek*
- 27 Adje & Theo *cabaret*

november

- 2 De Wereldband *cabaret*
- 3 Cum Laude *toneel*
- 9 Welcome back to Hotel California *muziek*
- 10 Oebele *familie*
- 12 Frans symbolisme *lezing*
- 15 Una Giornata Particolare *toneel*
- 17 Micha Wertheim *cabaret*
- 20 Lucia di Lammermoor *Muziektheater (excursie)*
- 26 Plien & Bianca *cabaret*
- 27 Plien & Bianca *cabaret*
- 30 Helden zonder glorie *toneel*

december

- 1 André Manuel *cabaret*
- 2 Een beetje Annie *muziek*
- 3 Maria Tesselschade & Judith Leyster *lezing*
- 9 Djumbo *familie*
- 12 Les Liaisons Dangereuses *toneel*
- 13 Ivo Niehe *show*
- 14 Ivo Niehe *show*
- 15 Wende Sniijders *muziek*
- 19 Femmage *cabaret*
- 23 An American Christmas Songbook *muziek*
- 24 Een brief voor de koning *familie*

Hoofdsponsors per 31 december 2007

ABN AMRO Bank
Amsterdam

Exact Software
Delft

KPMG Accountants
Amstelveen

Kroymans Corporation
Hilversum

Optimix Vermogensbeheer
Amsterdam

Sara Lee/DE
Utrecht

SINGER LAREN

Oude Drift 1
1251 BS Laren
Postbus 497
1250 AL Laren
T 035 539 39 39
F 035 531 77 51
www.singerlaren.nl

colofon

ontwerp Studio Berry Slok, Amsterdam

druk Drukkerij PlantijnCasparie, Almere

uitgave Stichting Singer Memorial Foundation, Laren, mei 2008